

13 lat

— NOTRE TEMPS —
CAHIERS UKRAINIENS NON-PÉRIODIQUES
CONSACRÉS A L'ÉTUDE DE L'ÉPOQUE CONTEMPORAINE

НАША ДОБА

ПОЛІТИЧНО-ГРОМАДСЬКА, НАУКОВА
И
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА

УКРАЇНСЬКЕ НЕЗАЛЕЖНЕ СЛОВО

ВИХОДИТЬ
НЕПЕРІОДИЧНО

НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

РІК II

2

ПАРИЖ

+++++

+

+

+

Р і к III. Ч.2 /II/.

В е р е з е н ь , 1949.

+++++

Над могилою Великого Брата
 xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

--- ТА Й ПОБАЧИТЕ, ЩО ОСЬ ЩО ВАШІ СЛАВНІ ВРУТИ...---
 -----/ Синтеза й антитеза /-----

Щороку сходимося на сумні й урочисті Шевченкові Роковини. Сьогоріч ушановуємо 135-ліття з дня народження Великого Брата та 88-ліття з дня його смерті.

І щороку опановує нашими душами ледве чутний аж такий глибокий неспокій, наче таємний вітер у нетрях нашої свідомости. А з ним наростає в серці болючий докір...

Якраз йому сто років - тому докоріві. Сьогодні, отже, є ще одна річниця, яку ми надаремне хочемо забути. Це - століття другого "Посланія" Тараса Шевченка, славетнього "Посланія до себе" - воно датоване 1849 роком, а писане на Кос-Аралі, на третьому році заслання.

Т.Шевченко "так собі" накладав те "Посланіє" своєю благословенною рукою, ніби "щоб не міняти часа святого так-на-так", але хто з нас не відчує з нього глибокої журби й пекучого болю? Знаємо, як глибоко він ховав свої рани духові, який суворий був до себе, а тому ще гостріше вгадуємо ту рану, яку йому завдали рідні брати та з якою він і зараз лежить у могилі.

На засланні, припадаючи до сухої татарської землі, щоб їй поскаржитись, Великий Страдник нічого, крім гомону століть і відгуку копит монгольських коників, які розносили по несходимій Азії живі й неживі твори нашої великої культури, не міг почути. То де ж йому шукати розради, як не в нації?..

Але й надія його зрадила - те, для чого він жив. Ось тоді сідає він на пісковий горбок Кос-Аралу, щоб зафіксувати на ганьбу - не знати тільки, кількох іще поколінь!..- оці столітні рядки:

Хіба самому написати
 Таки посланіє до себе,
 Та все дочиста розказати
 Усе, що треба, що й не треба!
 Ато не діждешся його,
 Того писання святого,

Святої правди ні од кого.
 Та й ждуть не маю од кого,
 Бо вже б, здавалося, пора:
 Либонь уже десяте літо,
 Як людям дав я "Кобзаря",
 А їм неначе рот зашито:

Ніхто й не гавкне й не лайне,
Неначе й не було мене!
НЕ ПОХВАЛИ собі, громадо,
Без неї може обійдусь,
А РАДИ жду собі, поради;
Та, мабуть, в яму перейду
Із москалів, а не діждусь...
Мені, було, аж серце мліло,
Мій Боже милий, як хотілось,
Щоб хтонебудь мені сказав
Хоч слово мудре, щоб я знав,
Для КОГО я пишу, для ЧОГО,
За що я Україну люблю!
Чи варт вона огня святого!
Во хоч зістаріюсь зтого,
А ще не знаю, що роблю.
Пишу собі, щоб не міняти
Часа святого так-на-так,
Та іноді старий козак
Верзеться грішному - усатий,
З своєю волею мені
На чорнім вороні-коні.
А більш нічого я не знаю,
Хоч я за це і пропадаю
Тепер в далекій стороні...

Чи доля так оце зробила!
Чи мати Богу не молилась,
Як понесла мене, що я,
Неначе люта змія,
Розтоптана, в степу здихає.
Захода сонця дожидає!
Отакто я тепер терплю,
Та смерть із степу виглядаю...
А за що! Йй-Богу, не знаю!
А всетаки її люблю,
Мою Україну широку,
Хоч я по ній і одинокий
/Во, бацте, пари не найшов/
Аж до погибелі дійшов.
Нічого, друже! Не журися!
В дудевину себе закуй,
Гарненько Богу помолися,
А на громаду хоч наплюй,
Вона капуста голова!
А втім - як знаєш, пане-брате:
Не дурень - сам собі міркуй!

1849.

Кос-Арал.

+++++

Дійсно, який би це був і справді образ нестертої ганьби нашої, як би найшовся надхнений артиста-маляр і вдав скорботне лице нашого Великого Брата, вираз його глибоких і суворих, а водночас таких безмежно люблячих і добрих очей - як вони благально виглядали відгуку братерського серця, прагнули проблеску надії, а головне - РАДИ, РАДИ, Р А Д И...

Ота р а д а Т.Шевченка - то не наша "рада" по племінних і партійних горбках, наші деклямації "зашитим ротом", а голосна, всебратерська, всеісповідна РАДА-СИНТЕЗА, яка була, є й повинна бути одна-єдина. Ні фортеця, ні тюрми, ні заслання, ні смерть - нічого не може й не змінить підлеглости тій С И Н Т Е З І, тому Наказові, з яким у душі родиться Геній, а якого всі інші повинні відчувати, як що вони б р а т и. Та, ба!... Навіть через сто років ВНУТРІШНІЙ ІМПЕРАТИВ глухнутиме серед скигління й вигуків ненависти...

Ватько України й Син її водночас, Т.Шевченко не мислив і не уявляв свого життя поза синтезою буття свого роду, а тому як труд, так і радість того життя належать не тільки синтезі, а й повсякчасному субстратові тривання Ватьківщини, живим людям даного покоління. І яка ж це мусіла бути безденна розпука, коли Пророк спостеріг, коли збагнув, що Він - одинокий!... Отже, самотність...між 30-тьма /тоді/ мільйонами тих, для яких жив та "аж до погибелі дійшов"... , для них же.

Але Геній шасливіший за нас, рабів повсякденної антитези, бо він має вірну дружину - богиню живого життя: с и н т е з у, він існує живими знаками її, а в данім випадкові - символом аспірацій власного роду, чи як це й оправді тільки Т.Шевченко впромові висловити вічним образом:

Та іноді старий козак

Верзеться грішному - усатий,
З своєю волею мені
На чорнім вороні-коні...

Не на білому, чи іншій "кольористій" масті коні, як це обов'язково намалював би бліденький служка антитези, а на чорному вороні-коні, бо Воля - це річ не тільки величчя, а й трагічна: чи мало крові проллялося й плеться за неї - вона безнастанно в жалобі...

Козак усатий, обов'язково знов же к о з а к, єдиний на всьому Сході символ Волі, козак усатий - сивий аж білий, бо дуже староденний, може не одне тисячеліття ще перед Святославом Завойовником, а далі й Володимир Великий, і Данило Галицький, і Богдан Хмельницький, і Іван Мазепа - наш національно-історичний розум, вони ж цезарі - одні справжньої Руської Імперії, а другі тільки розгону цезарівського, чи навіть задуму. На кожнім кінці червоніша за огонь - символ і знак та й пошана як огню боротьби, так і крові, що проллялася, чи пролететься.

Отак виглядає В О Д Я в Шевченковому образі: чорне тло - наша неволя, сивий козак - ясний задум, наша воля, а червоний слід, чи прапор - це наша зброя. Звичайно, кольори як і життя - мінюються, вільна душа бризне іншими настроями, а тоді й кольори будуть живіші. Але поки що вони служать Великій Синтезі, бо такими зафіксувала їх Шевченкова аспірація.

І такими вони є й посьогодня.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Добре, а як же це воно сталося з "капустою головатою"?

А в той час, коли "старий козак" гарцював на історичному майдані на своєму "вороні-коні" перед очима нашого Пророка, в той час "капусту голову" різатимуть і споживатимуть ті, які служитимуть хоч і ворожій, але своїй Синтезі та підлягатимуть хоч і ворожому, але своєму власному Імперативові. Бо "капуста головата" живе не синтезом століть, а антитезою сьогоднішнього дня, а єдина її аспірація - бути спожитою. Трішки природа, трішки кров, а решта - обставини історичні: і вродила ота "капуста головата", з єдиною засадою життя - бути на світі.

Тисяча, а може й тисячі - ми ще сліпці й далі тисячі років не вміємо глянути, тисяча, отже, років безнастанного історичного бою, хмари Азії з 500-літнім кочуванням загарбників, багряне море крові - потопилися не тільки люди, а й земля втомилася. А коли, врешті, царська мантия обгорнула "капусту голову" своїм ніби затишком - тоді вона важко зідхнула та ще цупкіше за землю вхопившись, обернулася лицем до сонця. З землі йшла снага й віддих життя, а від сонця млість зростання. І "капуста головата" забула за гріші, за тисячу років слави, за багряне море навколо себе, а солодко заснула в забутті. Фізична консервація давала насолоду спокою - так любо й солодко заснути за тисячу років втоми.

Тепер могло її тисяча Шевченків кликати - вона всі голоси вбирала в себе, не ворухнувшись. Вона чула тільки небо й свою душу. А як що й чула, що якісь часточки душі відпадають і зникають ніби, то знала, що вони не гинуть, а десь конденсуються в Левченках - ніщо з розуму й сумління народу не гине, як що народ той розум і сумління має.

І почався той процес, який обертає чинний народ в аскета й мрійника, коли вистарчає сама ілюзія життя. Його внутрішня функція ніби спиняється, а зовнішня стає механічною. Вже за козацтва наш народ жив і думав ченцем, а не спільнотою, а коли змовкне козацтво, тоді зникає останній приклад і шко-

ла гуртового, суспільного життя, що є основним стимулом державно-творчої активності нації.

І це якраз підчас отого глибокого сну "капусти головата" почувся голос Великої Синтези українського історичного буття. Оце тоді й запашила в Україні пристрасна Сповідь Пророка, поллялися непереможні слова Заповіту, з'явилася симфонія молитви-надії "ДО МЕРТВИХ І ЖИВИХ І НЕНАРОДЖЕНИХ ЗЕМЛЯКІВ МОЇХ В УРАЇНІ І НЕ В УКРАЇНІ СУДИХ, МОЄ ДРУЖНЕЄ ПОСЛАНІЄ":

І світає, і смеркає,
День божий минає,
І знову люд потомлений,

І все спочиває...- це годинник вічності, єдиний свідок і пильне око призначення. Воно всіх обіймає - мертвих, живих і ненароджених, перед ним усі ми однакові, перед ним однакові обов'язки й відповідальність наша, всім одна дорога й той самий наказ. Нація - це ні пани, ні мужики, ні гнобителі, ні гноблені, це - братерство й правда, єдині людські цінності, для яких сотворив нас Всевічний.

Тільки я, мов окаянений,
І день і ніч плачу

На розпутьях велелюдних...- це Україна "на розпутьях велелюдних", це її болюча скарга до кам'яних сердець, це вона самотня посеред байдужого світу, який має своє потворне, але таксамо й споконвічне заняття - кайданами мінятися, правдою торгувати...Пророк до нього навіть не звертається, бо це даремне зусилля. Та потвора завжди була й буде, то - "чуже поле", а на кожному полі інше сходить і по-іншому росте зерно. Де лихо сіють, там воно й уродить. Тому найкраще поле для доброго зерна - це якраз Україна, бо ми її сини й по сіятимемо, те й жатимемо:

.....Побачите,
Які будуть жнива!
Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві!
Подивіться на рай тихий,
На всю Україну,
Полюбіте ширим серцем

Велику руїну...- каже Пророк, бо в тій руїні спочиває Велике Зерно правди й братерства, яке нам наказано плекати. Воно зберіглося чудом, те Велике Зерно, взявши під увагу тисячу років безнастанного герцю й пожежі на тому ґрунті, де його посіяно. Як що Україну не перемогли за тисячу-дві років ні кочові орди Азії, ні імперії тієї Азії, ні обри, ні половці, ні гуни, ні монголи, ні іслам, ні католицизм - то чи це не чудо?... Ні, її ніхто й ніщо не переможе, бо вона - чудо, єдина на світі:

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра...- з глибокого серця й святого переконання каже Поет. Він не тільки бачить ту свою Україну в манрівці століть, а носить її в серці, як мати свою дитину. Тому й благає:
Розкуйтеся, братайтеся,
У чужому краю

Не шукайте, не питаєте
Того, що не має
І на небі, а не тільки
На чужому полі...
В своїй хаті - своя правда,
І сила, і воля!

о о
о

Україна - це не тільки осередок гравітації політичних і цивілізаційних потенцій, а й Велика Синтеза, Правда, Великий Висновок Життя. Історія поставила її на перехресті доріг, щоб пильнувала Єства Річей. Призначила її мостком у боротьбі за панування тієї Правди. Дійсно, тисячеліттями була й є Україна мостом для підбою європейського й азійського суходолів. Всі завоювання йдуть через Україну - одні на Захід, інші на Схід. Всякий підбой починався з України, аж до більшовизму включно. А в той же час і всі духові течії пливають через Україну, тут споконвіку змагаються Схід зі Заходом, Захід зі Сходом, Рим з Візантією, Візантія з Римом. Україна, отже, ставала живою синтезою історичного руху. Тут знайшла своє втілення й християнська синтеза, синтеза католицизму з православ'ям.

Геніяльність Т.Шевченка якраз і полягає в тому, що він накреслив оту Велику Синтезу, як зміст, єство й призначення України.

В той час як Московщина, наприклад, здатна прийняти кожен антитезу, спершу монгольську, а тепер жидівську /Марксівську/, Україна лишилася зі своєю самобутньою, осілою культурою. Тому Україна може існувати як цінність синтетична, консервуюча, як вартість вартостів, як зміст змісту, а не як антитеза, тоб-то, не як щось, до чого інше протиставиться, бо вона його не приймає. Тому даремні намагання всіх тих, які "пруться на чужину шукати доброго добра, добра святого, волі, волі, братерства братнього...", бо вже століттями цей намір кінчався тим самим!

..... Найшли,
Несли, несли з чужого поля,
І в Україну принесли
Великих слів велику силу,
Та й більш нічого...

Дійсно, що дали Україні всі історичні спроби прищепити їй або чужу політичну концепцію, або чужу духовність - від польських єзуїтів зі Скаргою на чолі почавши, а на Скрипниках, Хвильових і Винниченках скінчивши: вона нічого з їхнього фальсифікату не прийняла, лишившись тим, чим була в добу зеніту свого XVII століття, чи першій половині XVIII-го. Навіть від Візантії Україна прийняла тільки форми обряду, але ні моралі грецької, ні основ грецької раціоналістичної філософії не засвоїла, витворюючи свою власну. Це й зрозумів Т.Шевченко, що Україна не є ні Схід, ні Захід, ні Азія, ні Європа, ні Рим, ні Візантія, а сама собою - Україною.

Тут криється весь трагізм як "капусти головаті", так і тих, які беруться плекати й культивувати ту "капусту головату" різними антитезами - московського нігілізму, католицького цезаризму, німецького волюнтаризму, французького радикалізму, чи марксівського пролетаризму.

Чому наш Пророк не лишив нам ніякої "готової" доктрини, чи програми державо, чи народоправства? А якраз тому, що ми маємо Велику Синтезу - філософію й мораль історично-національного буття, висновки розуму покоління, де й треба черпати доктрини й програми. Він ясно каже:

Подивіться лише добре,

Прочитайте знову

Тую славу, та читайте

Від слова до слова;

Не минайте ані тігла,

Ніже тії коми...- ось де джерело доктрин і програм - у людях, у розумі попередніх чинів і намірів, у добрій волі нашій. Як що ми любимо свою Україну та додержуємось законів роду, моралі предків - виконуємо накази свого сумління, то як і чесному християнинові, який поступає за заповідями, хоч і не вмiє їх напам'ять, так і нам - доктрина й програма потрібна як нотатка, що, коли та як не забути, щоб ті накази виконати, а не як список сумління.

о о

І тут ми підходимо до сакраментального питання нашого життя й історії за останні сто років, до так зв. питання про "поступ", або того, що наші рідні Врути звать тим магічним словом "поступ", хоч, що правда, кожний з них у те слово вкладає інший зміст. За М. Драгомановим це мав би бути соціалістичний радикалізм, за Д. Донцовим, німецький націоналізм-волютаризм, а за В. Винниченком - вегетаріанський комунізм-конкордизм. А в інтервалах між цими "ізмами" є сила-силенна інших - вісім, чи й більше відтінків соціал-демократизму, стільки ж соціал-революціонізму, ще з десятком різних галицьких панацей, тощо. Завданням усіх цих антитез-ізмів було й є - боротися з рідною "реакцією" гетьманства, князів, чи й прямо козацтва. Побивши всі рекорди анархії й розбещенности, наші Врути закидають оті гріхи якраз козацтву, яке буквально врятувало нашу націю та підчас якого, впродовж трьохсот років, наш народ, ні найнижчий смерд з нього, не був і тижня в тій неволі, в якій ось уже тридцять років стогне він зі свідомої вини наших панків-Врутів.

Звичайно, легше є списувати з чужого, ніж творити власне. Це ми знаємо зі школи. Легче було Драгоманову, чи іншому нашому антитезистові списувати з французьких радикалів, німецьких волютаристів, чи марксієвських соціалістів готові думки та тільки перекладати їх на українську мову, ніж досліджувати глибоко свою власну історію, творчість свого власного народу та творити з того рідну синтезу-висновок. Сто років цим тільки й займаємось, стративши сором, бо міняючи доктрини за звичкою паризької мідінетки, яка з кожним сезоном міняє не тільки спідничку, а й коханка. Згадаймо, як підчас боротьби за нашу державу й волю деякі наші Врути міняли не тільки програми, а й фронт упродовж 24 годин, а сьогодні деякі від волютаризму переходять прямо до платнішого клерикалізму, або від правого соціал-демократизму до комуністичного вегетаріанства. Нема сумніву, що це все ознаки глибокої неврастенії української політичної думки, яка є наслідком політичної проституції, на ґрунті кохання "наперфумованих доктрин"... А наслідки - жахливі: народ живиться порожніми вигуками, чи модними чужими ідейками-спідничками, ходить несвідомий сам себе таксамо, як ходив сто, чи двіста років тому.

Во всі наші антитезисти рiшають справу просто: наш народ - телепень, наша історія - нічого не варта, отже, нема чого вчитися з рідної науки, бо її нема. І кожний дурень, вибачайте, береться "творити доктрину", береться "ве-

сти за віком сліпую каліку", не добачаючи, що це якраз він сам сліпий, вихолощений, начинений радикалізмами, соціалізмами, волюнтаризмами та іншим таким "поступом", який нам власний світ заступає та який нам так потрібний, як бикові другий хвіст. Всі народи вчаться в школах чужої мудрости, але живуть своєю власною.

Як що поступом назвати малювання й плекання нігтів на пальцях рук і ніг, то наші "поступовці" даремне думають, що вони "Бога за бороду спіймали", бо єгиптянки, наприклад, мали нігті на пальцях рук до 20 сантиметрів довжини, в різних кольорах, чого не втяти сучасним красуням, бо вони не мають 200 рабинь до послуг кожна. Але в старій Україні, в 17-18 століттях, наші українські сестри таксамо плекали й фарбували нігті, хоч в Європі цей люксус широко з'явився тільки в нашу добу. Щодо шовкової білизни, взуття, зачісок та інш., то можна навести тисячі прикладів, що Україна була на 200 років у поступі наперед за Європу. Ні в X-XIII, ні в 17-18-му століттях поступ в Україні не був нижчий, а як візьмемо під увагу, що ні Англія, ні Франція, ні Німеччина, ні Італія не зазнали й десятої долі тієї руїни й пожежі, що ми зазнали, то поступ у нас далеко перевищував Європу.

А як що поступом назвати каторжну працю виконування п'ятирічок, то за фараонів, чотири тисячі років тому, люди вже були осягли кращого, ніж кремлянські сатрапи, бо впродовж 30 років побудували піраміди, які стоять ще й сьогодні, а всі "поступові" п'ятирічки ще "поступовіший" німець знищив за один рік.

Коли ж поступом назвати рад, чи колгоспне визискування землі й людини, то насвіжіша статистика довела, що американські й канадійські фермери витягають з того самого шматка землі, тієї самісінької вартости втричі більше збіжжя, ніж колгоспи, але вдсятеро меншою кількістю робочих рук, ніж колгоспи. Те саме стосується й молока та мяса.

Отже, де є поступ і що таке поступ?..

Америка ні в кого шотижня нову доктрину не позичала, а стала ніби ж "ідеалом" поступу. Ні Франція, ні Англія, ні Італія, ні Німеччина, кожна з них іде своїм шляхом, робить свої революції, творить свої доктрини, будує за своїми засадами, витворює свої партії, ні в кого ні національної, ні державної програми не позичаючи. Що ж до нас, то ми навіть націоналізм позичили, бо не здатні, чи ледачі свій власний здійснити, який є на двіста років старший за позичений. І це тільки тому, що ми - ледачі. Ледарство та ще умове - це наша риса. Та ще обмеженність, хвалькуватість, порожнеча, кожен шукає чим би другого "перевищити", а що власного розуму нема, то витягає чужу доктрину, з чого тільки виходить "великих слів велика сила та й більш нічого"... Але позиченим ще ніхто ні не визволився, ні держави не збудував. І де тільки словника чужих слів потрібно б, у нас виростає ціла доктрина. А туди, де нам заповів Пророк навіть "коми не минати", ми навіть не заглядаємо, тоб-то, до своєї власної науки, яка лежить облогом - велика культура великого народу.

Ось чому ми є - В р у т и :

Раби, підніжки, грязь Москви,
Варшавське сміття ваші пани
Ясновельможні гетьмани!..

Так, тисячу разів - правда! Ми - гірші за рабів і підніжків Москви, варшавського сміття, ми - пси на чужому подвір'ї, на подвір'ї Москви та Варшави. Даруй нам, Великий Врате, ми негідні Твого Заповіту, Ти помилився, як що вважав нас за крадих, ніж оті наші діди й батьки, які були вірними псами

Москви й Варшави. Ми вдесятеро гірші за них, бо ми підніжки підніжків, ми раби рабів. Вони ще не знали Твого Заповіту, ще не були свідомі наказів Великої Синтези, виявленої Твоїм генієм і вистражданої Твоїм мученичим життям. Даруй їм, Великий Брате, але не нам.

Бо коли з'явилася Твоя найлюдяніша й найясніша на світі Наука, втілена в Тобі мрія людскости, за яку найкращі сини тієї людскости щасливі на хресті життя віддати; коли, отже, з'явилася нам у Твоєму виявленні ота божа й вселюдська Наука, а наш народ прокидався зі сну глибокої втоми, то замість роз'яснити йому зміст розуму тридцяти поколінь і розкрити тайну ества Великої Синтези - ми свідомо занедбали обов'язки роду та пішли шукати по чужих полях трійливого зілля, щоб ним приглушити свідомість України.

Ми не пішли за голосом розуму й за прикладом добра, не за прикладом найкращих - князів, гетьманів і героїв народу, не за голосом і прикладом Хмельницьких, Полуботків, Дорошенків, Мазеп, а пішли за прикладом зради й зла Барабашів, Самойловичів, Тетер, Ханенків і Розумовських.

Коли настала Велика Пора, а Воля сама прийшла до нас, ми ту Велику Поручу зрадили й помарнували, а Волю продали за право зватися чужими псами, або большевиками та поспішили в Харків на зустріч чужій і ворожій антитезі, щоб нею розторожити націю й державу, помордувати мільйони рідних братів і сестер, а вільну землю прадідів оддали ворогам на визиск і знущання.

А коли доля послала нам Гетьмана, як промінь світла минувшини й голос мудрости предків, то ми не пішли йому радити й помагати, а побігли до запеклих ворогів своїх, щоб вони нас навчили, як нам потушити світло минувшини, голос предків приглушити, а Гетьмана вбити, почорнивши славу свого роду.

Отак ми здійснили той поступ, якого нас навчали жерці чужої антитези. Оце наші діла, Великий Брате, оце ми - ті, що Ти правду про них написав: "славних прадідів великих правнуки погані..." Віддавши свій народ у неволю, одні з нас повтікали закордон шукати нових антитез і продовжити неволю України, а другі пішли землю гризти, коли їхня собача служба вже ворогові нінащо не здалася.

Бо ми хотіли Твою Правду одурити та деклямуємо Твої Накази, щоб їх ламати й зраджувати. Ми скрізь шукали поступу, крім у себе. Ми всіх премудростей свій народ навчали, крім своєї. Ми скрізь бачили добро, крім у себе. Ми всіх любили, крім України та свого народу. Ти навчав нас уселюдського поступу з любови до України, а ми його шукали зі зневаги до неї. Ти чув розум Усесвіту в Україні, а ми в ній чули тільки порожнечу. Скрізь, де Ти бачив добро, ми там бачили зло. Ти вважав, що Україна - це божий твір, люблений Богом рай і сталий осідок Правди, а ми її вважали за пекло й осідок неправди. Ти вчив, що поступ треба творити, а ми вважали, що поступ можна позичити.

Дідам і прадідам Бог простить, Великий Брате, а нам Бог не простить, ні історія, бо це ми, Едомські діти, розбешенні кричали: "Руйнуйте, руйнуйте, паліте Сіон святий"... І нам тепер єдиного лишається прохати: помолись за нас перед Творцем, як за той Вавилон, дщеру окаянну:

Влаженний той, хто заплатить
За твої кайдани!
Блажен, блажен! Тебе, злая,
В радости застане
І розіб'є дітей твоїх
Об холодний камінь!

+

+

+

ного кольору - до гайдамаків. Кидається з ними на ворога, горить тим завзяттям, яке всіх здивує - ніби ж "цивільна" людина, а кермує атакою на Київський Арсенал, де окопались большевики-москвини з різною інтернаціональною голою. І диво-дивне: його слухають, його накази виконують, а фахові старшини питають здивовані: де він учився воєнного ремесла...

Був же сином не козацьким навіть, а міщанським, хоч і з Полтави. Навіть сином не вольного, а візника, ледве, отже, не пролетар з походження, як сьогодні кажуть модно. Вчиться в найдешевшій школі, на іншу батьків не вистарчало. "Попові та котові в нас найліпше..." - казали наші матері, бажаючи дітям щастя, а собі поваги в громаді. То й відрали Симона спершу в духовну бурсу, а після в духовну семінарію, там же в Полтаві. Був уже в вишій богословській класі, а через два-три роки вийшов си на священика, або вчителя. Мав гарний голос, лагідну й людяну вдачу, златний промовець, неабиякий на свій час amator-ерудита, очитаний, надзвичайно товариський, дуже інтелігентний, високо моральний, характеру чуткого, але здержаного. І був би з нього славний професор згодом, як не видатний учений. Кар'єра вченого, або трибуна народнього - ось яке покликання боролось в душі юнака. А далеко згодом, француз Бріан стане його ідеалом.

Але призначення, чи доля - неслабно чатує та веде його не по лінії особистого щастя, а по лінії особистої недолі - може для ще більшого морального гарту. Щоб заручити його з Ідеєю, з якою він все більше й більше віддніється. А кожна Ідея заручується тільки з мораллю. Хто ж заручиться з Ідеєю, той стає її жертвою - нестеменно, бо Ідея живе тільки жертвою.

І з тисячі більш відомих та й ніби ж більш заслужених - незнаний та аж надто скромний С.Петлюра, впродовж двох років, "робить нечувану кар'єру", бо зі звичайного козака в гайдамацькому коші стає Головним Отаманом Українського Республіканського Війська, а згодом і революційним Головою Держави.

Відомо, що Військові З'їзди в 1917 р. мали вирішальний вплив на Центральну Раду, вони навіть не радили, а диктували їй Перший, Другий та Третій Універсали. До речі, вона щойно в Третньому проголосила те, чого Військові З'їзди вимагали ще в Першому. С.Петлюра бере участь у тих з'їздах, його вибирають у президію, вислухують його запальні промови. Він один з перших дає про військо, на жаль, політично він у тому таборі, який тушить його запал і нищить творчі військові задуми. На Другому Військовому З'їзді його носять на руках: в С.Петлюрі чують той дух, що ріднить народ з провідниками. У боях з большевиками в Києві С.Петлюра в перших лавах. Підчас атаки на Арсенал це С.Петлюра подав наказ - штурмувати большевицьку залогу в тій фортеці. Але коли Арсенал здобуто, а большевики в полоні - тисячі їх на повір'ї під командою відомої большевички Євгенії Вош, гайдамакам тільки руху Петлюриної брови вистарчить, щоб їх до ноги висікти, С.Петлюра лагідно подає команду - відійти, а полонених одпровадити в безпечне місце. І навіть волос їм не спаде з голови, хоч нас вони тоді вирізували тисячами, скидаючи в "братські могили". Та С.Петлюра - лицар і побратим, він син Великої Нації, а не бандит з Кремля.

На Другому Військовому З'їзді, де взяло участь 2308 делегатів від одного мільйона шестисот тисяч війська, С.Петлюра звертається з останнім словом до делегатів:

- Ідіть по всій Україні, заходьте від хати й до хати та сповіщайте,

що від нині ми самі господарі, самі творитимемо свій лад - тепер і навіки.

В цих словах чути патос і ширість прийдешнього національного героя.

А ось і голос Датана української національної революції, промова до того самого другого Військового З'їзду В.Винниченка:

- Спочатку мушу зазначити, що Військовий З'їзд не виправдав наших надій. Центральна Рада чекала від З'їзду чогось іншого. Ми сподівались, що З'їзд вибере членів Ради, яких можна буде використати як матеріал для агітаційної роботи на селах...Поміж вами, товариші депутати, багато офіцерів. Нам треба солдатів. Офіцерів не можна показувати на село, там їх не будуть слухати. Офіцер - член Центральної Ради - одним своїм виглядом будете шкودити авторитетові найвищої демократичної інституції. Дивуюсь, як то вибрано стільки офіцерів членами Ради..."

Це промова класового ворога, а не провідника, слова партійного агітатора, а не побратима в боротьбі. Во ось що казало село, устами звичайного діда з народу, свідомого делегата Шаповала, на тому ж З'їзді:

- Вільне Козацтво не прохало дозволу організуватись, бо він нам непотрібний. Вільне Козацтво здивувалось, що Керенський заборозив другий Військовий З'їзд. Ми знали, що Керенського ніхто не послухає, бо й на нас ця його заборона зробила вражіння, ніби вона виходить від уряду Туреччини. Як що нам Оберучеви й Депарські кажуть, що Українці хотять захопити владу в Києві, то в цьому нема нічого дивного, бо тільки відберемо своє. Як що Вільне Козацтво одержить наказ прийти до Києва та взяти під охорону наш Уряд, то ми це зробимо, не питаючи Оберучева ..."

До речі, це був москаль, соціаліст-революціонер, начальник української столиці за панування в нас соціалістичної влади, яку мусіли вчити діди Шаповали політичного розуму та національної честі. Таких промов було багато в Центральній Раді, а ле вони глузли під регіт і кпини.

Чи помилявся С.Петлюра та чи й справді був він ідеальним типом героя? Було б образою пам'яті С.Петлюри сказати, що ні - на перше питання, а так - на друге.

Але не забуваймо, що С.Петлюра - то є в першу чергу наша власна фотографія, а судячи його, треба всім нам себе судити. Я так тільки й оцінюю як своє, так і всіх нас завдання, пишучи про свою добу.

Тільки С.Петлюра від усіх своїх однодумців і поплечників відрізнявся тим, що роблячи помилки, він до них признавався та виправляв. Звичайно, були й такі, які були міцніші за нього та які й стали його недолею.

Але політичний і провідницький образ Головного Отамана еволюціонував, мужнів і вдосконалювався в процесі боротьби. З ходом подій він лікувався від "хоріб" свого покоління. А багато сучасників навіть жалувало, що він не був такий "відразу", бо тоді, мовляв, наша історія пішла б іншими шляхами. Та про це не нам рішати. Який остаточний образ мали б ми з С.Петлюри - людини й борця - важко сказати, бо ж нитку його життя обірвано в самому розквіті сил і спроможностей. Як що він був рабом дійсності, то свідомим, але мав свій історичний аргумент:

А чи не втопимо тоді в крові й саму нашу справу...- запитував.

Як що це є вада, то треба підкреслити, що С.Петлюра був прихильником еволюції дійсності та запеклим ворогом перерви в боротьбі, вірив, що дійсність сама дозриватиме й багатітиме.

Тому він залишився на стійці до самісінької смерти, готовий боротися кожною хвилиною, до певного висчерпання сил і засобів, вірний остаточній меті. Хоч залишався все більше й більше самотній на політичному ярмаркові, але не зневірився й не покинув поля бою, як це сталося з багатьма з його товаришів і учасників, з якими ввійшов у визвольний бій. Підлягаючи не стільки обов'язкові, скільки призначенню та його наказові, Головний Отаман не давав потухнути тому огню, з якого розгорівся національний рух останніх десятиліть. Можливо, що в цьому найбільше значіння й основна роль С.Петлюри в історії.

Багато з тих, які належали до його покоління та працювали рядом з ним, уважали українську дійсність тодішню за недостиглу - відси їхній відхід і розчарування, або за меншевартісну - відси їхній перехід до ворога, чи за достиглу тільки для певної програми - відси їхні хитання й "отаманщина". В кожному з трьох випадків було обертання зброї проти власного народу. Що ж до С.Петлюри, то не підлягає ніякому сумнівові, що Україна мала в ньому не тільки вірного слугу, а й одного з найвірніших її синів і оборонців - активного, безкористолюбного, відважного й невсипущого.

о о
о

Найосновнішою рисою провідництва С.Петлюри та еством його світогляду було те, що він брав українську дійсність такою, якою вона була. Хоч і знав її хибі та недостачі, але вдовольнявся тільки нею, вірив тільки в неї, тільки з неї намагався викресати потрібну енергію, в ній шукав божого огню й надхнення. Відси його розрив з офіційною доктриною соціалізму та намагання здійснити основні засади суто українського народоправства. Але вади його покоління, яке творило Україну, починаючи від себе - знищили єдиноспасенну засаду С.Петлюри. Його методи й засади названо "хуторянськими", чи примітивними - такими вони були й справді, бо вироблялися в атмосфері партійництва й просвітництва. Але поколінню С.Петлюри історія запише куди важчі гріхи.

Одним з перших і важких - це був розрив того покоління з минулим свого народу. Воно чинило так, ніби тисячелітньої історії й досвіду того народу не існувало. Що більше, воно чинило так, ніби попередньої історії не існувало взагалі. А минувшина народу є найцінніший скарб для тих, які його вміють розумно спожити. Хто ж розриває нитку історичного життя, або відновляє її довгими шпиками на шапках партійних різунів, а не воєків, той повторює попередні помилки та топтатиметься на місці.

Перенісши всі вільні й невольні помилки П.Скоропадського на всю гетьманську традицію, а свої власні скинувши на П.Скоропадського, покоління Головного Отамана ніколи виправдане не буде. Воно свідомо відвернулось від божого лица української нації, спалювало свої власні святощі та занестило основний політичний капітал українського народу. Кидаючи анатему на Гетьмана, воно кидало її на Україну й на себе, а не вмючи відділити особу від ідеї, кризу державної влади від традицій, бо ж Україну врятували тільки Гетьмани й Козацтво, воно скерувало нашу боротьбу на чужий ґрунт, повернувши в нас поганство з деревляними божками.

Та як що Гетьманові П.Скоропадському історія простить, бо ж не його вина, що вродився "незрячим", то поколінню С.Петлюри вона не простить, бо воно претендувало на провідництво і десятки років до нього готувалось.

Зовсім неймовірним був розрив того покоління з найсвіжішим минулим -

з добою Української Центральної Ради та намагання впрягти українське визволення в большевицький "революційний" фронт, якого воно лицемірно назвало "фронтом демократії". Це було самогубство не тільки для нього, того покоління, а й для української визвольної революції, яка почалася нечуванним національним під'йомом усіх сил українського народу. Тим незбагненим кроком покоління С.Петлюри знищило всю хитку будову навіть хуторянської УНР, та підрізало ту єдину галузку, на якій трималось і яка була його єдиним рятунком. І як що, знов таки, історія простить, чи виправдає темну масу дядьків-хапунів, що блукали в посіяній анархії, розкрадаючи своє власне добро, то історія не подарує тій частині зрадливої української еліти, тодішньої й теперішньої, яка добровільно зрікається первородства за сочевичну юшку, до якої Москва завжди досипала отрути для кожного з її українських аматорів. Воно виправдується сьогодні "добрими намірами", але історія судить не за намірами, а за наслідками, бо такий невблагальний припис історії.

Дійсно, воно величне й плазунське, те покоління; воно високо здіймалося та низько падало; воно ідейне й продажне, вірне й зрадливе - трагічно роздвоєне, але докладнісінька копія свого історичного типу, якому три дубки завжди заступали ліс. Почуттям воно "все охоплювало"; але розумом і волею не вміло й малого сконкретизувати, а "нахиляючи неба" Україні, воно її віддало власними руками в найважчу неволю. Кожна боротьба має свої притаманні риси, але все залежить від людей - закони її скрізь однакові. Держави й воля народів не здобуваються самою шириною й глибиною почувань, про це воно мало тисячі прикладів з історії навчитись. Хотіти - це привілей жінок та дітей, а не державних мужів.

І тут ми підходимо до найстрашнішого злочину, за який Україна покутує не тільки сьогодні, а покутує вже сотні років: це наш основний національний гріх. За цей гріх повинно й покоління С.Петлюри висповідатись, б'ючи себе в груди. Бо воно волило належати до "вселюдської" культури, оменшевартуючи національну; воно волило "вселюдську" мораль, розторошуючи свою власну; воно волило "вселюдське" братерство, вбиваючи рідного брата. Само по собі нічемне, воно зневажало велике-рідне; не вміючи творити, воно позичало; не даючи, воно крало чужі гасла й ідеї; анархістичне, воно шукало чужого авторитету; а нездатне стати авторитетом для свого народу, воно йому шукало чужого ярма. Так було подекуди за шляхецької Польщі, так було за царської Росії, так було й за большевиків та так тягнеться й досі. Тому в визвольну боротьбу по боці ворога було 90% тієї "еліти", а по боці України - 10. До ким кохатимемо Україну, зраджуючи її, доти так буде. Тому-то наміри й засоби колись "польських людей", пізніше "московських людей", а тепер "советських людей" в Україні були, а й будуть ті самісінькі.

С.Петлюру врятував гарячіший патріотизм, глибша віра й чистіша любов до України, те, з чого складається свята відвага й шире митарство, без яких нема й не може бути свідомої жертви, на яку не тільки він сам ішов, а й доля його вела, в покуту за гріхи власного покоління.

Тільки не вмівши, чи не хотівши підкорити дійсність, С.Петлюра лишився самітній; не вмівши, чи не хотівши стати гнобителем, він мусів іти на вигнання; а не вмівши, чи не хотівши бути катом, він став його жертвою. Бо такий був закон доби, який ще й досі триває.

А від того, чи ми та й наші найближчі наступники здатні будемо як цей закон, так і жертву С.Петлюри збагнути - залежатиме не тільки доля нашого народу, а й майбутнє України.

манському" способу: видавалось якому-небудь підприємчивому "отаманові" уповаження й гроші, а він набирив собі з охочих людей "полк" - так як колись гайдамацькі ватажки формували свої загони. Наскільки ці "полки" були придатні для регулярної служби й для оборони молодій Українській Державі - показала найближча будучність. Факт той, що вже в другій половині листопада в розпорядженні Центральної Ради власне не було вже ніякого війська...

"Перший Український Корпус", до ним командував Ген.Скоропадський, уявив зі своїми ще слухняними й дисциплінованими 60.000 людей прекрасне ядро майбутньої української армії; властиво це вже була готова армія, як на мірку українсько-більшевицької війни. Але в кругах Центральної Ради її боялись не менше, ніж більшовиків, боялись, що спираючись на неї, Ген.Скоропадський зробить переворот і створить якийсь інший уряд, правіший, ніж Генеральний Секретаріат Центральної Ради. Коли я...прибув до Києва і спитав там у розмові Шинкаря, чому не використовують Скоропадського, з його корпусом, то Шинкар мені відповів: "боїмось, що він схоже стати гетьманом". Це саме я чув і від інших, в тім числі здається й від Петлюри. Отже замість того, щоб використати український корпус, постаралися швидче його розкласти й знищити: надсилали агітаторів, не давали теплої одежі й примушували вояків два місяці, вже зимою, жити в ненагрітих вагонах, не прислали ні кожухів, ні теплих чобіт, хоч склади в Києві мали повно того добра, одним словом, довели людей до того, що вони почали розбігатись, бунтувати, а в кінці 1917 р. корпусу вже фактично не було. Спеціально над тим його знищенням потрудився, як мені переказували, Микола Порш, що замінив собою з початком грудня Петлюру на посаді Секретаря Військових Справ.

Таксамо було змарновано, недоцінено й невикористано для оборони молодій Українській Державі й другу військову силу, що до того ще уявляла з себе самооборону самого населення - це так зване "Українське Вільне Козацтво". Досі про нього мало писали й не в'яснили характеру цього дуже цікавого національного руху серед українських народніх мас.

З усних оповідань людей, які в свій час стояли ближче до цього руху, я прихожу до висновку, що це був у своїй основі здоровий рух селянських власницьких кругів, котрі організацією самооборони хотіли зберігти спокій, наді свою власність. Цьому рухові надано національно-історичний характер, що було цілком слушно; він почався в Звенигородському повіті, на Київщині, й дуже скоро перекинувся на Полтавщину й Херсонщину. Це був рух і організація, що дуже нагадували собою галицькі "Січі". Та на жаль не знайшлося добрих і відповідних організаторів та провідників цього руху, а натомість пристало до нього на провідні ролі чимало людей авантюрицької вдачі. Знов же таки Центральна Рада та її круги не тільки не піддержали цього руху, не використали його в інтересах скріплення молодій нашій державі, але навпаки - поставились до нього вороже, старались його стримати. Уже одне те, що на з'їзді представників Вільного Козацтва в Чигирині було обрано почесним Отаманом Козацтва Ген.П.Скоропадського, накладало на нього в очах Центральної Ради таку ж саму тінь "контр-революційности", як і на Перший Український Корпус. Бі свого погляду Центральна Рада мала рацію: видаючи Універсала про скасування права на власність, не могла вона прихильно ставитись до людей, що хотіли боронити право власності на свою землю, з якої вони жили, яку вони обробляли та якою понад усе дорожили. Центральна Рада думала будувати Українську Народню Республіку не на тих, хто мав що тратити, а на тих, хто не мав нічого до страчення...

+++++

+++++

/Торік минуло 250 літ з дня смерти Гетьмана Петра Дорошенка.
 Про цю подію в нас і не згадано. А ось і присвята-спомин на
 цю подію Т.Шевченка, який сам мучився на засланні, але вшану-
 вав 150-ліття смерти таксамо засланного П.Дорошенка, в 1698 р./

0000000000

Заступила чорна хмара
 Та білу хмару.
 Виступили з-за Лиману
 З турками татари.
 Із Полісся шляхта лізе,
 А гетьман-попович

Із-за Дніпра напірає -
 Дурний Самойлович
 З Ромоданом. Мов та галич,
 Вкрили Україну

Та й кляють еліко-мога.

А ти, Чигирине!

А ти, старий Дорошенку,
 Запорозький брате!

Нездужаєш, чи боїшся

На ворога стати!

"Не боюсь я, отамани,

Та жаль України!"

І заплакав Дорошенку,

Як тая дитина.

"Не розсиплем вражу силу,

Не встану я знову...

Возьміть мої гетьманські

Клейноди, панове,

Та однесіть москалеві:

Нехай Москва знає,

Що гетьмана Дорошенка

На світі немає.

А я, брати запорожці,

Возьму собі рясу

Та піду поклони бити

В Межигір до Спасу!"

Задзвонили в усі дзвони,

Гармати гримали;

У дві лави задніпрянці

З москалями стали

Аж на мияю - між лавами

Понесли клейноди...

Годі тобі, Петре, пити

Із Тясмина воду!

Положили ті клейноди

Попенкові в ноги.

Іди, Петре, в Межигір'я

Молитися Богу!

Не пустили Дорошенка, --

У рясі впізнали,

Закували у кайдани,

В Сосницю послали.

А з Сосниці в Ярополче

Віку доживати.

Отак тобі довелось,

Запорозький брате!

ooo

Виглянуло над Чигрином

Сонце із-за хмари,

Потягли в свої улуси

З турками татари.

А ляхи з своїм Чарнецьким,

З поганим Степаном,

Запалили церкву божу,

І кості Богдана

Й Тимошені в Суботові

Гарненько спалили

Та й пішли собі у Польшу,

Мов добре зробили!

А москалі з Ромоданом

В неділеньку рано

Пішли собі з поповичем

Шляхом Ромоданом.

ooo

Мов орел той приборканий,

Без крил та без волі,

Знеміг славний Дорошенку,

Сидячи в неволі,

Та й умер з нудьги. Остило

Волочить кайдани!

І забули в Україні

Славного гетьмана.

Тільки ти, святий Ростовський,

Згадав у темниці

Свого друга великого,

І звелів каплицю

Над гетьманом змурувати

І Богу молитись

За гетьмана, панахиду

За Петра служити.

І досі ще щорік божий,

Як день той настане,

Ідуть править панахиду

Над нашим гетьманом

В Ярополчі.

1848 р.

КОС-АРАЛ.

■■■■■■■■■■

Тимчасом найшлася країна, яка відважилась розкрити "брехню століття", чи так звану "диктатуру пролетаріату", чи краще найшлася людина, яка відважилась стати в обороні не так селянства, як держави - диктатор Югославії хорват Тіто. Він заявив, що соціалізм - так, але наймитом - ні. Словом, не скрізь же українські соціалісти, щоб продавати свої краї Москві.

Ця неймовірна подія одними потрясла, других зворушила, а третіх здивувала. Світ ледве йняв віри такій метаморфозі. Невже ж це правда, щоб можна було різнути по руках московських бандитів, які беруть за горло кожного на світі!.. Вони ж закатували 5 мільйонів українського селянства, помордували всіх провідників селянства по всіх країнах під своїм чоботом, то як же це маленька Югославія, вчетверо менша за Україну та ще й ніби ж комуністична, як вона відважилась не піти слідами українських зрадників з соціалістично-революціонерів!..

І не тому в Москві викляли Тіта, що він признав югославським селянам право власности на землю, зовсім ні. Тепер, вимордувавши українське селянство, Москва "признавала" вже власність в усіх окупованих країнах, навіть у советській зоні Німеччини Москва признала право селян на власність. Що більше, Москва викляла Тіта за те, що він "спішить" з поділом землі та з соціалізацією великих маєтків, наділяючи безземельних. А тому, що Тіто оголосив селянство - о с н о в о ю, ґрунтом держави та не тільки визнає селянам рівні з фабричним робітництвом права, а вивидив селян. Ось що було "великим гріхом" Тіта, ось що не годилося з "доктриною" большевизму ожебрачування світу в інтересах Москви.

Югославія та Балкани взагалі готують світові ще не одну несподіванку, а як там загориться огонь, від якого згорить Москва, то це не буде ніяке чудо, бо там Воля й Держава та Незалежність - не порожні слова, які можна советськими "самостійностями" підмінювати. Але тимчасом як там, так і скрізь тепер ведеться тиха, хоч і запекла боротьба. Селянство не дається, воно змушує соціалізм міняти свою "лінію", а та прірва, яку викопав у середині кожної нації марксизм поділом народів на селян і робітників, глибшає. Ця прірва може стати смертельною для соціалізму, як що він далі йтиме шляхами розколу й нищення народів, перший зудар може викликати помсту селян і глибоку реакцію, з вини Москви. Це є "мементо морі" для всього людства, якому дорогий поступ і добробут. Во селянство жде своєї години й свого реваншу.

В Україні комунізація селянства здійснена кулею й Сибір'ю, але може не вистарчити ні кулею, ні Сибірі. Тридцять років після "розкудачення" України Москва "виклинає" Тіта за те, що він поділив панські маєтки та "поспішає" з соціалізацією. Хто ж у це повірить!..

Ні, не це є дійсна турбота Москви, не панські маєтки Югославії, не "поспішна" соціалізація Тіта непокоїть її. Москву непокоять власницькі господарства сербських і хорватських селян, ось що її не по коїть, як "непокоїть" ката амністія його жертви. Приклад сербських і хорватських селян буде спокусом іншим, а з того - чого тільки не можна сподіватись на тих Балканах!..

З руїни й пожежі добробуту України, з її мучеництва вироста пересторога людям - не йдіть цим шляхом, бо він веде до рабства народу та до панування Москви!..

Гр. Східній

+++++

Атлантийський договір, підписаний Америкою, Англією, Францією, Канадою, Ісландією, Норвегією, Вельгією, Люксембургом, Голандією, Данією, Єгиптом і Алжиром, передбачає обов'язкове озброєння та негайну поміч усіх проти напасника на одну з договірних сторін. Для морального скріплення й поширення договору твориться ще й так зв. "Європейський Рух", який допоможе охопити увесь західній світ і плекатиме в ньому віру й запал до оборони.

Отже, поділ світу довершився - Москва вже три роки створила свій блок і приспішила творення ворожого. Ніколи ще в історії не було такої єдності проти уявного ворога, як це Москва викликала проти себе. Ні одна з підписаних країн не криє, що договір повстав для оборони перед напастю Москви.

Але не один з нас подумає - мовляв, були вже договори й союзи, а війна вибухла. Чехо-Словаччину віддали союзники Гітлерові без ніякого спротиву, а Гарантованої воєнним союзом Польщі не вміли оборонити. Отже, пакти й союзи - це ще не все.

І дійсно, Атлантийський договір не є ліком, це тільки чергова рецепта. Хорий наполовину чує себе відважнішим у боротьбі з хоробою, як має в руці рецепту. Але лікування хороби - це вже інша справа. Воно залежить як від ліків, так і від хорого особливо, чи він надається, чи не пізно, чи він хоче міцно жити, чи згага життя в нього потухла? Особливо це стосується Європи, а зокрема Франції, яка є віскою цілої машини: чи вона далі не сидітиме на двох стільцях, як це в неї стало вже "історичною необхідністю"?

Таким чином, все залежить від дальших подій.

о о
оо

Добре, а що ж дає Атлантийський пакт нам, Україні, поневоленим націям? Ні ч о г о, як що не менше.

Вартість Атлантийського договору знаменна, але не для нас. Нашої долі він не вирішує та й не може вирішити. Хіба що чудо станеться... Але свою долю або ми самі вирішимо, а тоді Атлантийський пакт і нам послужить, або станеться те саме, що в 1918-1920 та 1923 рр.

Справа в тому, що Атлантийський договір санкціонує два світи - світ добра й світ зла. Він зла не нищить, а тільки відгороджує себе від нього. А наша Ватківщина, наша мрія по тому боці - по боці зла. Атлантийський договір лишає зло далі мучити людей і це може й на десятки років.

Москва програла. Але вона попередньо стільки виграла, зробила стільки кроків наперед, що як почне й відступати, то того відступу вистарчить на рівних двадцять років. Спершу, припустимо, з Німеччини - п'ять років. Далі з Польщі - нових десять, як що не двадцять п'ять. Залежно від того, як на неї натискатимуть не тільки ззовні, а й зсередини.

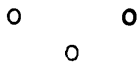
Америка рятує інших, але й сама себе рятує. Вона опановує певні галузі промисловости в Європі, щоб своє господарство латати й забезпечити. Вона має тепер цілі суходоли під собою - острови, Японію, Африку. Як що їй покастить перебудувати свою економію та забезпечити ринки збуту, вона не потрібуватиме воювати. Та й воювати вона воюватиме тільки з примусу, атакована, або для оборони атакованого союзника, але сама не заатакує. Совети будуть увесь час у дефензиві, бо на офензиву вони не здатні. Американський військовий міністер заявив офіційно знагоди підписання Атлантийського договору, що спроба комуністичного перевороту, хоч би й у Франції, викличе негайну відповідь зброєю - Москва й це собі добре затьмить.

Оце й є погана сторона договору.

Згодом їх буде більше. Франція врятована, але ще не озброєна. Тепер во-

на може спокійно зброїтись і видужувати під крилом американської безпеки, більшовики не відважаться переступити через американську зону, щоб поспішити на поміч французьким комуністам, які їх кличуть і присягають, що ніколи проти Москви зброї не візьмуть у руки. Це й є славетня французька "і задком, і передком перед паном Хведорком", що кому й коли доподобі. Бо як би й справді брати заяву французьких комуністів поважно, то ж такої заяви ніхто й ніколи не оголошує, така заява є зрадою своєї держави, а кожний знає, що вона є облудою, бо як би війна вибухла, то впродовж 24 годин п'ять тисяч комуністів сидітиме в тюрмах і концентраках, а 495 тисяч, як що всіх їх пів мільйона, піде на фронт без одного слова спротиву, бо розстріляють. Але через тиждень про ту заяву забули вже всі - і уряд, і комуністи, а певне й Москва...

Але видужавши й озброївшись, чи Франція не піде традиційним шляхом "російської приязні", яка тепер їй може дуже дорого обійтись, бо москалі завжди дивились на "французішек із Бордо" як на "сіфіліс Європи", в царській Росії ними гордували, а більшовицька Росія, як це виявилось на процесі Кравченка в Парижі, вже дала Гітлерові для війни з Францією в 1939 р.: один мільйон тон збіжжя, 900.000 тон нафти, 100.000 тон хрому, 500.000 тон криці, 300.000 іншого заліза, та багато іншого, чого світ не знає. Вся французька преса про це написала, але чи це допоможе "горбатуму"? Та про ці справи не нам рішати, про це Франції самій рішати. Тільки тепер часи змінилися, а "традиційна приязнь" до Росії з рівнобіжною ворожнечою до сьогодняшнього уряду в ній дуже схожа на тактику соціалістів, які ненавидять ніби більшовиків, але симпатизують їхньому "експериментові", наслідком чого більшовики ще й досі той "експеримент" продовжують. Але соціалісти забули, що той "експеримент" несе - або перемогу більшовизму, або його упадок, що є як не смертю, то великою компромітацією соціалізму, отже, "не вмер Данило, то болячка задавила"...

Тимчасом з Америки приходять вістки, що там почався великий рух серед російської еміграції, яка хоче в'їхати на американських літаках у Москву. Всі знаємо, як покійний президент Рузвельт був нею оточений і нещасливо інспірований. Всі ті помилки, які він зробив у відношенні до більшовиків, походять з тієї інспірації: за Росію, але проти Сталіна. Всі знаємо, які це дало наслідки: чи під Сталіним, чи під Росією, але Польща, Чехо-Словаччина, Румунія, Угорщина, Болгарія - "там".

Ні Америка, ні Англія не визнають української національності, бо вони "справжня демократія". Вони проти більшовиків, чи їхньої політики, яка їм допікає, але не проти імперії й загарбництва, бо вони самі імперіялісти й загарбники. Навіть Кравченкові вони наказали, я певний, що тут їхня рука на 90%, декламувати "мой рускій народ", "моя Росія", а ні України, ні інших поневолених народів не повинно існувати. Кравченко перелякався тих свідків, які бажали про страдницю нашу Батьківщину згадати, навіть одмовився від свідків, аби догодити панам зі "справжньої демократії". Наші брати в Америці й Канаді не мають ніякого впливу. Українці взагалі здатні тільки на дрібні послуги, вони як і наймаються, то за "дурні гроші", скрізь служать як фігуранти в фільмах, а заяви різних авантюристів, на зразок Дмитра Андрієвського, що в ролі "міністра" Андрійка Лівницького "об'їхав" Канаду й Америку та одним махом "включив" Україну в світову політику, такі "дипломати" вже були в нас ще за покійниці Директорії, що осмішила нас і себе на весь світ. З цього видно, що наша "політика" продовжується, а такі "політиці" ніякі ситуації не можуть. А ще менше допоможе Атлантийський пакт.

свій палац, авто, ванну, куховарку, шофера, піжаму - під самісіньким концентра-
ком тисяч і тисяч "заживо погребьонних", отих його "братів і сестер", до
конали в холодному багні, живлячись корою й мохом.

К а н а л і я!..

Вона їла, жерла, вибачайте, напихала кишеню краденим, виривала з уст
конаючому, спала на перинах, їздила автом, купалася в ванні, собака, а мі-
льйони, мільйони закопувано "де теплими, а іноді й живими", сам про це пи-
ше, большевицький ренеґат.

Двадцять років - свідомо, членом партії та ще й заслуженим він дивився
на це, похожав у пеклі московським прикажчиком, споживав кривавицю рабів, але
служив далі катам тих рабів - своїм панам.

Кравченко - каналія.

Чи як кажуть французи: *une petite sgarulé...*

Послугач деспотів і денщик мародерів.

А коли ця каналія, опинившись між людьми, побачила себе в людському
дзеркалі, відчула подих іншого, людяного світу - оттоді в ній прокидається
не помста, о, нї!.., а с т р а х, звичайнісінький страх за свою собачу шку-
ру, страх с о б а к и, яка знає про закон вовків-що раніш, чи пізніш, а в
тому "лісі" жде неминуча й люта смерть. Отже, собака тікає від лісу. Але
тікає там, де можна втікти, бо знає, що "відти", "там", "у лісі" нікуди
втікти.

Суд підкреслив, що в Вашингтоні Кравченко розлічився до-цента з дові-
рених йому доларів, щоб не було підстави вимагати його видачі як злодія. Це
для суддів має чисто формальне значіння, а для нас воно має інше значіння -
психологічне й глибоко-людське, бо Кравченко й тут вірний панам, і тут він
чистий перед ними, виконує обов'язок до йоти, до кінця. Коли людина кін-
чає життя - так, чи так, перед нею встає отой "останній обов'язок". Так і
тут. Рішивши розійтись з панами, Кравченко не міг позбутись отієї звички -
вірної служби, тоб-то, услужити їм останній раз - розлічитись до-копійки...

Кравченко - дезертир!

Не тому, що втік од каналій у 1944 р., коли війна ще не була скінчена,
втекти від каналій сам Бог велів, а тому, що втік з того пекла, яке творив і
в якому лишив свої жертви конати.

Запрагнув помститися! - Тричі неправда!

Визволити "руський народ"! - Це раз тричі неправда!

А чому ж він не підстрілив Сталіна в самому Кремлі, маючи револьвера
в кишені, сидючи сам-на-сам з потворою, дивлячись тій потворі в-вічі своїми
собачими очима - чому ж тоді в ньому не прокинулося почуття помсти? Адже
тоді навіки перейшов би в історію як герой і местник, а не каналія бульвар-
ної сенсації, яка любить скандали. Чому тоді не помстився за свій "руський
народ", за свою Росію, цей український яничар! Бо він не на героїзм здат-
ний, а на блазня. Він - нікчемний блазень, брехун і каналія.

Після цього ніякого значіння не має питання - чи він сам написав кни-
жку "Я вибрав свободу", чи хто інший.

Кожному ясно, хто книжку прочитав, що автор її має письменницький хист,
чому ж цей хист не прокинувся в Кравченкові до 45 року життя? Там же, в
панів Кравченка письменники й літератори, аби тільки служили Сталіну, обси-
пані золотом і нагородами - невже ж, блазня й паразита Кравченка не споку-
сила б ота ще крада "кар'єра"? Ні, бо Кравченко не літератор, а агітатор -

спритний, "ловкий", з практичною "смикалкою", типічний "камльо дю руа" революційного бульвару - балакучий, невгамований, рухливий, добрий крамар, а може й адвокат, але не літератор, не письменник. Хто редагував книжку Кравченка, той знає, як з поданого матеріалу лишається тільки прізвище автора. Так і тут було. Але ще раз - це ніякісінького значіння не має. Книжка робить сильне вражіння, а подекуди не так фактами, як описом, істотою малювання тих фактів, тому її перекладено на багато інших мов і Кравченко стане мільйонером. Для нього це тисячу разів важніше, ніж - решта. Та як що особа Кравченка здатна, чи робить багато шуму, то книжка Кравченка обгортає читача тим жахом. Тут і відчувається, хто чув Кравченка на суді, що хтось автор матеріалу, а хтось і автор книжки.

Цікаво те, що тієї книжки в одній Франції розійшлося пів мільйона примірників. Люди люблять і смакують садистичну насолоду, бо на три чверті людство складається з садистів. Найбільше читають книжки про вампірів, які гвалтуючи, чи й беручи жінку впихають їй поволенки й шило в серце; далі, історії розрізаних на шматки коханок; романи про любов такої неді Чатерлі, чи як вона там у біса, зі своїм садивником, з докладними описами, як він їй брав "на холодно", "на гаряче", або як вона "розкладала ноги" на сіні й на ліжкові. Ця література має великий успіх, а автори її мільярдери...

Точнісінько є й з книжкою "Я вибрав свободу". Дипломати читають її зі смаком, але ще з більшим смаком балакають і випивають з таваріщем Грамикої і таваріщем Вішінскім.

Описи Кравченка з большевицької буцигарні, хоч ми все те знаємо й чули, то не дантейське пекло, ні навіть не апокаліптичний варвар, а звичайнісінький садизм: московський мужик гвалтує княгиню, запихаючи їй шило в саме серце; Васька ріже свою Парашу на кавалки, або Ванька "розкладає ноги" своїй матері, бо йому приспичило за законами матеріялістичної діалектики. О г и д а.

Але можна з певністю сказати, що як та сама "ідея" запанує деінде, то ця огида померкне перед тією, яку винайдуть прихильники "поступу", а сьогодні вже ясно, що Бог таки сидить у клітці в потвори.

Винниченко - Беседовський - Гузенко - Кравченко...

Все це - українці, або з України.

Про Кравченка - сумнів, чи не жидок?..

Такий сприт, такий "кюльо", такий "тупе", такі гострі й безпосередні репліки, така гнучкість і... таке нахабство, вибачайте ще раз. Мовляв - це не може бути український тухтій, а обов'язково син Ізраїля.

Ні, зовсім не жид, Кравченко - наш, рідний. Бо тільки з нас можуть вийти такі ренегати, такі яничари, ні з якого іншого народу на світі.

Доказ - Винниченко, він таксамо "тікав", таксамо спритний, таксамо з темпераментом. Винниченко й Кравченко - з одної, сказати б, околиці, лівобережці, той самий сприт, нахабство, віроломність, безсоромність, зрада, підступ і гнучкість сумління. Це є наслідок мішанини монгольської флєтми з слов'янським холеризмом - вона дає отакого типа.

У Кравченка гнучкість - це "відти", нахабство - таксамо, сприт - таксамо: тридцять років удавати, брехати, прикидатись, безнастанно "бути на чеку", в напруженні, "нюхати" - оце є "саветській лавчіла",

Пригадуєте:

- Таваріці, зачєм атделятєся, все вместе за свободу, далой українскіх бур-

Л И С Т И З П А Р И Ж А

.....
: Гергепа закордоном :
.....

Покійний В.Винниченко /покійний -

політично, бо письменник В.Винниченко ще живе, має свій жанр і має своїх читачів, а деякі з його творів я дуже високо ціную, зокрема ж ті, яких я не читав/, покійний, отже, В.Винниченко вславився тим, що вмів наплювати собі в кашу та ще й зі "смаком". Це ж він і наплював у ту кашу, яка звалася Директорією та яку він сам творив і якої був головою. Правда, він наплював тоді, як засмакував іншої, радянської, хоч правда й те, що він і в тамту наплював, да тепер каші взагалі не варить і їсть, чи вдає, що їсть сиру моркву, бо від неї люди сала набирають, а свині конкордизму.

Не пригадую вже, в котрому з 3-х томів "Відродження нації", таксамо опльованого В.Винниченко, є спеціальний розділ, присвячений "Гергепі закордоном". Описав він ту нашу Гергепку як живу, бо ж писав з-натури, надавши їй кольорів - яскравих, соковитих, жвавих і вічних...

Во та славна Гергепка ще й нині "закордонствує" на здоров'ячко.

Та почнімо "все значала", як каже Володимир Кирилович своїм "патуа".

Охрестивши С.Петлюру балериною й банщиком /до речі, ще й була погано замаскована мета трьох томів "Відродження нації"- допекти С.Петл рі, який висмикнув йому славу в тій же Директорії/, допівши, отже, Симонові Васильовичу, Володимир Кирилович взявся за товаришку Гергепу.

Во треба вам знати, що Гергепа - то й справді товаришка, з однієї партії з Володимиром Кириловичем та ще й обоє соціялісти.

Була вона хрещеницею відомого нашого толстовця, В.Чехівського, великого прихильника "непротівлення" північному братові, коли той у грудні 1918 року прийшов з лотисами й китаїцями палити й різати Україну. Це ж він і був тоді прем'єром і міністром закордонних справ та не тільки не протівився північному братові, а й не протівився, щоб Гергепка тікала закордоном - хто на службу, а хто й контролювати, чи добре ту службу сповняє. Все це були або товариші, або соціялісти, бо тоді все було соціялізоване, навіть Гергепа. Поїхав закордон і соціял-демократ Супрун, у ролі контрольора й фінансового агента товаришки Директорії.

З цього й почалася слава Гергепи. Супрун зфінансував закордоном усі кабареги, нав'язав першорядні стосунки з першорядними повіями у першорядних столицях Європи, не забув про тісніший контакт з усіма порт'є в кращих готелях та всіма іншими, такими ж дорогами приспішував визнання України. Тут усе описати - не мого пера хист і сила, треба чародійної кебети Володимира Кириловича. Я скажу коротко: з Парижа, наприклад, Гергепа їздила на Кот д'Азор /вона казала "Котяче озеро", бо це більше до полтавського діалекту підходить/ не потягом, а автом, бо в потязі її трясло. От що, а не то що... Ви тепер уявляєте собі, яка вона була тендітна, наша соціялістична Гергепка, як до її навіть на пружинах трясло. Видно, соціялізм на драбинястому возі - одна річ, а Гума по асфальті - то зовсім інший соціялізм. Та як що асфальтовий соціялізм не визнавав нашої Гергепки, то зате вона визнала асфальтовий соціялізм. Про все це й пише наш коханий Володимир Кири-

лович, додаючи, що це якраз у цьому й полягає поступ людства, як і згода та братерство та радить нам в усім тій Гергеці коритися, мовляв, рано, чи пізно, а вона нас запровадить на самісінький вершок того поступу, згоди й братерства, як і Україну визволить. Обов'язково визволить.

Звичайно, нам нічого іншого й не лишається, як слухати Володимира Кириловича, він уже нас завів один раз, то вже другий раз напевне заведе так, чи туди, де по нас тільки бульки лишаться.

.....
: Геть з хрестом :
.....

Дійсно, Гергепа далі веде нас по визвольній дорозі. Визволила нас від ворогів зовнішніх, то тепер хоче визволити нас і від ворогів унутрішніх. Обов'язково й від унутрішніх. А одним з найбезпечніших ворогів унутрішніх, справедливо каже Гергепа, є якраз хрест, а зокрема хрест на нашому тризубі. Цього не може й не повинно бути. Аж ніяк не повинно бути. Хрест - то є в першу чергу знак Скоропадського, отого "Генерала російської служби", який так дався знаки нашому лютому "отставному рядовому" В. Винниченкові, а не менше й Гергеці. Далі, хрест - то є знак глибокої реакції, патлячів та іншого опіуму народнього. Гергепа доводить, що найбільшою помилкою Володимира Великого, чи Святого було якраз те, що він запровадив у нас хреста, від чого пішло все лихо України, а навіть клав того хреста на грошах тодішніх, від чого пішло сьогоднішнє безгрошев'я Гергепине, бо ні одна повія назад грошей вертати не хоче. Краще, отже, як би Володимир Великий поклав на лоба Гергеці ярмучку, тоді було б звідки грошенят добути, а так - хоч сядь та й плач...

Але що "в началі було слово", а після вже бійка, то й я мушу доладу все оповідати. Почну від Тараса Григоровича, бо все йде від нього. Бачите, в усьому вина Тараса Григоровича, нащо він у Бога вірив, псалми писав, "Марію" Матір'ю Бога вивів та інших капостей нароби, які Гергеці недовподобі.

Отже, дня 13-го березня 1949 року, але не божого, а поступового, в м. Маріжі та ще й на площі св. Августина, Гергепа розвінчала тризуба з хрестом. Абсолютно й навіки розвінчала. Запам'ятайте оту злочасну "тринадцятку", це вона все наробила. Ну, й Тарас, бо ж це якраз на його святі сталося, на святі автора "Марії", одного з найкращих християн, найширшого Христового друга, а нашого Пророка.

Принесли на те свято величезного тризуба з хрестом, а в тризубі портрет нашого Мученика, який зветься Тарасом Шевченком та який був найближче до Христа, бо ж і Він вибрав собі хрестну дорогу.

І заревіла Гергепа: г е т ь з х р е с т о м ! . . .

Звичайно, хрест не борониться, він усі муки приймає, він як і Розум Усесвіту - мовчазний. Можете знущатись над ним, кров'ю його поливати, можете людей на ньому розпинати - він тільки стогне й зідхає мовчазно-божаче, але не борониться. А Гергеці цього якраз і треба: "Розпни його, розпни!... - кричить вона.

- Та подождіть, у чому річ? Хрест на тризубі - ну, й що ж тут такого злочинного? Ваш, тоб-то, Гергепин знак державний без хреста, то ви собі зробіть спеціально Гергепине свято, без хреста. А тут - усі ми на громадському святі, а не на гергепно-державному. Врешті, треба було замовити малярів, щоб не ставив хреста, а як уже поставив, то нащо блюзнірство, нащо скандал, нащо знущатись зі святодів, пошануйте Тараса Шевченка, пошануйте й тих, які вірять і люблять хреста, не всі ж тут Гергепиного кодіна...

Але раз Гергепа веде нас, то повинні бути й Гергепині порядки. А тому:

- Геть з хрестом, далой реакцію, давай поступ!..

А найбільш боляче, що найголосніше кричав сивий як голуб облудник зі соціал-демократів, якому б Херона кликати, щоб через Стикс перевіз "на там-той беріг", йому достойно вторував поважний полковник з польонофілів та ще кілька гергепістів. Звичайно, пішли й до Пилата, щоб усе було як належить. Пилат - як Пилат, умив руки: "чи я на те церкву в Парижі збудував, щоб людям шлях показувати"?!..

- А нащо ж, Пилате, ти її влаштував, ту церкву та ще свого імени?!..

- А на те, щоб людям очі піском засипати...Зрозуміли?!

- З р о з у м і л и!..

А як завісу підняли, хреста вже на тризубі не було - зрізали.

Обличчя Тараса Шевченка стражденно скривилось, а обличчя Гергепа сяяло п'ятираменною зіркою.

- Да здоровуєт Гергепа!

Во як що вона нас від хреста визволила, то ж визволить і від тризуба. Обов'язково визволить.

Все в свій час.

.....

: Гергепине мистецтво :

.....

І ми собі в Парижі далі йдемо по шляхах поступу. Під тим же благоданим і благословенним проводом Гергепа. Бо ж

вона не обмежується хрестом, а йде ще далі. Бажаєте мистецтва - ось воно, Гергепа "тут как тут", їй далеко не треба ходити, щоб і мистецьку творчість загнущати, не тільки хреста.

Гергепка - майстер на всі штуки, чи пак руки.

І вже маємо "Українське Мистецьке Товариство"...

Тоб-то, не українське, зовсім не мистецьке та й не товариство, а звичайнісіньку відозву, бо ж Гергепа відозвою навіть на світ прийшла.

Хочете мудрости навчитись - читайте відозву; бажаєте театру, культури, чи культури - єсть. Хочете української нації в викривленому на всі боки житті людства /так Гергепка й смалить - у "викривленому на всі боки житті людства"/ - таксамо єсть. Словом, ідіть під стяг Гергепки, вона нас обцибулізує.

Щоб нас вести шляхами поступу - Гергепка всім запаслася: вона все має, як у людей: націю - центр - державу. Та так і пише:

- Українська нація свій нац. держ. центр./видно, ще трохи сорому має, бо сороміцькі слова скорочує/ - УНРаду має...

Хто хоче мистецтва, культури, поступу - ставай "у ради бійців" за УНРаду, тоді все матиме - культуру й мистецтво.

І Гергепка додає соромливо:

- Немає на світі нездійсненого, коли людина того справді ХОЧЕ...

Еслі Гергепка да захочет...

Звичайно, ви не вірите - то прочитайте відозву...

Во хотіти треба - С И Д Ь Н О:

- Щонайменше так, як хочете вишалити цигарку...

Це вже навіть не мистецтво, а надмистецтво, супермистецтво, мистецтво над мистецтвами, а Гергепка вже не Гергепка, а над-Гергепка, Гергепка-мистець. Який геній на світі втнув би таке як оце наша люба Гергепка, втнула?

Я думаю, що такий ще не народився та й не вродиться, куди там...

